

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารภาพตัวแทนของคุกชายในภาพยนตร์ไทย : ศึกษากรณี ภาพยนตร์เรื่อง “น.ช.นักโทษชาย” โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อ วิเคราะห์เนื้อหาภาพตัวแทนของคุก ผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีภาพของคุกชาย รวมถึงการต่อรอง อำนาจในสื่อภาพยนตร์ รวมถึง วิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ความหมายระหว่างผู้รับสารที่มี ประสบการณ์ตรง ซึ่งได้แก่ พัดดีหรือผู้คุม (ผู้ใช้อำนาจ), นักโทษชาย (ผู้ถูกใช้อำนาจ) ในเรือนจำ กลางคลองเปรม และเรือนจำกลางเชียงใหม่ กับผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อภาพยนตร์ โดย ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลประเภทภาพยนตร์ บุคคล และเอกสาร ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประเภทภาพยนตร์

ผู้วิจัยศึกษาจากภาพยนตร์ที่มีภาพตัวแทนของคุก โดยเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือ เลือกเฉพาะภาพยนตร์ที่มีภาพเกี่ยวกับคุกชายเป็นโครงเรื่อง หลัก เพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษา ได้แก่ เรื่อง น.ช.นักโทษชาย ที่ออกฉายเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545

2. ประเภทบุคคล (Key informants)

2.1 ผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง ได้แก่ พัดดีหรือผู้คุม (ผู้ใช้อำนาจ) กับนักโทษ ชาย (ผู้ที่ถูกใช้อำนาจ) และเป็นผู้ที่ได้รับชมภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย

2.2 ผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อ ได้แก่ ผู้ที่ชมภาพยนตร์เพศชาย ที่ชื่นชอบ การชมภาพยนตร์และชมภาพยนตร์เป็นประจำ รวมถึงได้รับชมภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ

1. ข้อมูลตัวบท (Textual Data) คือ ข้อมูลจากการชมภาพยนตร์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ น.ช.นักโทษชาย ผู้วิจัยจะเอาภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับคุกมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาว่าใน

ภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย ได้สร้างภาพตัวแทนของคุณออกมาในลักษณะใดบ้าง ซึ่งนำเรื่อง น.ช.นักโทษชายทั้งเรื่องเนื่องจากมีฉากคุกทั้งหมด นอกจากนี้ยังดูความสัมพันธ์กับบริบทอื่น ๆ ในท้องเรื่องด้วยเช่นกัน

2. ข้อมูลสัมภาษณ์ (Interview Data) คือ การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

2.1 ข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ได้แก่

2.1.1 กลุ่มอดีต (ผู้คุม) วิธีการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล ของกลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณลักษณะที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ การวิจัยที่ต้องการผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ ได้แก่ อดีตซึ่งทำหน้าที่ในเรือนจำกลางคลองเปรม และเรือนจำกลางเชียงใหม่ การเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยได้เตรียมการสัมภาษณ์โดยการทำหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์จากคณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้แก่ทางอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และทางผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีสอบถามรายชื่อของผู้ให้ข้อมูลจากอดีตแต่ละกลุ่มที่ได้สัมภาษณ์แล้ว (Snowball technique) ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ได้สัมภาษณ์อดีตทั้งหมด จำนวน 5 คน ได้แก่

1. อดีตจรัญชัย คุณวงศ์ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 6 เรือนจำกลางคลองเปรม (14 เมษายน 2552)
2. อดีตบุญลือ ดุลย์มา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 6 เรือนจำกลางคลองเปรม (18 เมษายน 2552)
3. อดีตกริธาพล ศิริพงษ์พันธ์ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 6 เรือนจำกลางคลองเปรม (22 มิถุนายน 2552)
4. อดีตเชษฐศักดิ์ดา ชัยเลิศ พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ เรือนจำกลางเชียงใหม่ (8 สิงหาคม 2552)
5. อดีตสุรดาน ช้างมูป เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 5 เรือนจำกลางเชียงใหม่ (10 สิงหาคม 2552)

2.1.2 กลุ่มนักโทษชาย ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ที่ดำรงตำแหน่งอดีต (ผู้คุม) ในการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์นักโทษที่ออกจากคุกไปแล้ว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีสอบถามรายชื่อของผู้ให้ข้อมูลจากนักโทษที่ได้ให้สัมภาษณ์แล้ว (Snowball technique) โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักโทษทั้งหมดจำนวน 5 คน ได้แก่

1. นักโทษคนที่ 1 อายุ 42 ปี จำคุกด้วยคดีค้ายาเสพติดเป็นเวลา 13 ปี 6 เดือน ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระ (26 มีนาคม 2552)
2. นักโทษคนที่ 2 อายุ 43 ปี จำคุกด้วยคดีฆ่าคนตายและคดี ยาเสพติด เป็นเวลา 22 ปี 4 เดือน ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระ (29 พฤษภาคม 2552)
3. นักโทษคนที่ 3 อายุ 28 ปี จำคุกด้วยคดีฆ่าคนตาย เป็นเวลา 5 ปี ปัจจุบันประกอบธุรกิจส่วนตัว (10 สิงหาคม 2552)
4. นักโทษคนที่ 4 อายุ 39 ปี จำคุกด้วยคดียาเสพติด เป็นเวลา 3 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นพนักงานร้านอาหาร (20 สิงหาคม 2552)
5. นักโทษคนที่ 5 อายุ 36 ปี จำคุกด้วยคดีลักทรัพย์ เป็นเวลา 2 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นช่างซ่อมอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า (21 สิงหาคม 2552)

2.2 ข้อมูลจากผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อ ได้แก่ ผู้ที่ชมภาพยนตร์เพศชาย ที่ชื่นชอบการชมภาพยนตร์และชมภาพยนตร์เป็นประจำ รวมถึงได้ชมภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย โดยใช้วิธีการเลือกผู้รับสารกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive) ทั้งหมดจำนวน ประมาณ 5 คน ได้แก่

1. นายวิทยา แ่งอินทร์ อายุ 33 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพนายช่างบน ท่าเรือสินค้า (29 เมษายน 2552)
2. นายปฐมพงษ์ ท่าข้าม อายุ 26 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (24 มิถุนายน 2552)
3. นายยิ่งยศ ขำคม อายุ 41 ปี ปัจจุบันทำงานอยู่ที่บริษัท Nation Channel ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายเทคนิค (7 สิงหาคม 2552)
4. จ.ส.อ.บุญธรรม มุลยแพทย์ อายุ 50 ปี ปัจจุบันรับราชการที่ค่าย สมเด็จพระนารายณ์ จ.ลพบุรี (20 สิงหาคม 2552)
5. นายจักรกฤษ กาญจนรักษ์ อายุ 36 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (22 สิงหาคม 2552)

ทั้งนี้ ผู้รับสารทุกกลุ่มจะต้องได้ชมภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย และในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยก็จะคัดเลือกตัวอย่างจากจากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวให้ผู้รับสารได้ดู เพื่อให้เห็นถึงประเด็นหลักหรือแก่นหลักที่ผู้วิจัยสงสัยเพื่อต้องการหาคำตอบ รวมถึงให้ผู้รับสารตีความและวิเคราะห์ภาพที่ได้ดูนั้นด้วย

3. แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้จากการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกหรือแบบสังเกต (note taking or observation note) ใช้ในการบันทึกสิ่งต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ หรือจากสิ่งที่สังเกตได้จากการศึกษาภาพยนตร์และเอกสารต่าง ๆ

2. เครื่องบันทึกเสียง (tape recorder) ใช้ในการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน

3. แบบสัมภาษณ์ (interview form) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง พศดีหรือผู้คุม (ผู้ใช้อำนาจ), นักโทษชาย (ผู้ที่ถูกใช้อำนาจ) และผู้รับสารเพศชายที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อภาพยนตร์ เรื่อง น.ช.นักโทษชาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวมของภาพยนตร์ ฉาก ตัวละคร เครื่องแต่งกาย การกระทำของตัวละคร ความคิดของตัวละคร สาเหตุที่เข้าคุก เหตุผลในการปลดปล่อยตัวละครออกจากคุก และกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร ผู้วิจัยจะพิจารณาจากสาระสำคัญของเนื้อหาที่ได้จากการบันทึกลงในแบบบันทึกหรือแบบสังเกต มาประกอบกับบทวิจารณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง น.ช.นักโทษชาย แล้วนำมาวิเคราะห์สรุปเป็นภาพของคุณในภาพยนตร์ดังกล่าวในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเรื่องภาพตัวแทนกับสื่อภาพยนตร์ การสร้างความเป็นจริงทางสังคม การสร้างความหมายของสื่อภาพยนตร์ รวมไปถึงทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของมิเชล ฟูโกต์ มาช่วยในการวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสารที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง และผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อ ตามทฤษฎีการสร้างความเป็นจริงทางสังคม ว่ามีความเข้าใจภาพของคุณเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยทำการจดบันทึก และบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงที่แน่นอน ชัดเจน

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ภาพที่ 3.1

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย (Conceptual Framework)

